

nové mesto

Téma čísla

9 — 10 2026

Chudobní našej doby

Čo strácame, keď prestaneme vidieť chudobných

Podnikať ako Boží správcovia, nie vlastníci

35. výročie Ekonomiky spoločnosti

NOVINKA

Vychovávať deti v čase umelej inteligencie

Umelá inteligencia vie odpovedať, radiť aj tvoriť.
No dokáže naše deti naučiť všetko, čo budú potrebovať?
Jean Pouly ponúka 12 výziev, ktoré pomôžu rodičom
a učiteľom sprevádzať deti svetom umelej inteligencie.

obchod.nm.sk
0911 178 276

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo Nové mesto, s.r.o.,
Cablíkova 10, 821 04 Bratislava,
IČO 31 377 424

ŠÉFREDAKTOR

Cyril Dunaj

VEDÚCA VYDANIA

Mária Valigová

REDAKČNÁ RADA

Cyril Dunaj, Mária Valigová,

Mária Kostyálová, Mária Kohutiarová

TECHNICKÁ REDAKTORKA

Ľubica Hrmová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA

Mária Majerníková, Katarína Boďová

PREKLADY A REDAKČNÁ SPOLUPRÁCA

Jozefína Brezovská, Štefan Kmeť

GRAFICKÝ DIZAJN

Mária Dolinská, Zuzana a Jozef Turlíkovci

FOTO NA OBÁLKE

Riško Krok

OBJEDNÁVKY A KONTAKT

Nové mesto Redakcia,

Tajovského 737/1, 040 01 Košice

casopis@nm.sk, +421 911 445 626

nm.sk/chcem-casopis/

PODPORA

Názov účtu: NOVE LUDSTVO

Č. účtu: SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Podpora cez darovaciu bránu:

www.nm.sk/podporte-nas/

Reg. číslo: EV 4634/12, ISSN 1339-0708.

S cirk. schválením Arcibiskupského úradu
v Trnave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania: 20. august 2026

Tlač: VMV Prešov

Cyril Dunaj

Vidieť za chudobou človeka

Témou tohto čísla je chudoba – skutočnosť, ktorá má mnoho podôb a napriek spoločenskému a ekonomickému pokroku zostáva jedným z paradoxov a zároveň veľkou výzvou našej doby. Tento rok nám ponúka dve príležitosti pozrieť sa na ňu z rôznych strán.

V októbri si pripomenieme 800 rokov od smrti svätého Františka z Assisi. Človeka, ktorý si dobrovoľne zvolil chudobu a svojím životom sprostredkoval Cirkvi charizmu, ktorá zostáva aktuálna aj po ôsmich storočiach. Chudoba preňho neznamenal iba zrieknuť sa majetku. Bola spôsobom, ako sa stať slobodnejším pre Boha, pre iného človeka a osobitne pre tých, ktorí zostávali na okraji. Aj preto pri príležitosti tohto výročia pripravujeme knihu *Čo keby sa František vrátil?* Autor sa v nej zamýšľa nad aktuálnosťou Františkovoho posolstva pre dnešného človeka.

Na miesto chudobných v Cirkvi a spoločnosti mimoriadne často upozorňoval aj pápež František. Nebola to preňho okrajová sociálna otázka, ale jedna z podstatných tém kresťanstva. Aj preto ustanovil Svetový deň chudobných, ktorý každoročne pripadá na 33. nedeľu Cezročného obdobia. Na túto pozornosť voči ľuďom na perifériách dnes nadväzuje aj pápež Lev XIV.

Keď hovoríme o chudobe, ako prvá nám zrejme napadne jej materiálna podoba – nedostatok peňazí, bývania, jedla či základných životných potrieb. Bola by však chyba prehliadať jej ďalšie formy, napríklad duchovnú či vzťahovú chudobu. A dokonca ani materiálnu chudobu nemožno zredukovať iba na ekonomický problém. Ako v rozhovore v tomto čísle pripomína riaditeľ Depaul Slovensko Jozef Kákoš, jej príčiny a dôsledky sú oveľa komplexnejšie. Pápež Lev zároveň upozorňuje, že chudobní môžu byť pripravovaní nielen o chlieb, ale aj o hlas a tvár. S materiálnym nedostatkom sa totiž neraz spája vylúčenie, neviditeľnosť a strata dôstojnosti. Práve ako odpoveď na chudobu vznikla pred 35 rokmi aj Ekonomika spoločenstva. Jej skúsenosť ukazuje, že ekonomika nemusí zostať iba pri vytváraní zisku a následnom zmierňovaní jeho nerovnomerného rozdelenia. Môže sa pokúšať vytvárať také vzťahy a spôsob podnikania, ktoré človeka nestavajú na okraj, ale do centra. Aj ekonomika sa tak môže stať priestorom spoločenstva, solidarity a dávania.

K hlbšiemu premýšľaniu nad týmito otázkami vás, milí čitatelia, pozývame aj prostredníctvom našich kníh. Okrem pripravovanej knihy o svätom Františkovi je to publikácia *Zázrak stretnutia*. Kresťanstvo v skratke, ktorá prináša výber nosných myšlienok pontifikátu pápeža Františka. Svoje miesto v nej majú aj periférie a chudobní – osoby, ktoré pápež neprestával stavať do centra pozornosti Cirkvi.

Osemsto rokov po smrti svätého Františka sa svet radikálne zmenil. Chudobní však z neho nezmizli – a chudoba nadobúda aj nové podoby. Možno aj preto zostáva Františkovo posolstvo také aktuálne: pozýva nás všímať si človeka, ktorého ľahko prehliadneme. Nech nám toto číslo pomôže byť citlivejšími na rôzne podoby chudoby. Nie vždy dokážeme človeku pomôcť dostať sa z jeho situácie. Vždy sa však môžeme usilovať o to, aby pre nás nestratil svoju tvár, hlas a dôstojnosť.

Mária Kostyálová

Čo strácame, keď prestaneme vidieť chudobných

Chudoba dnes často nemá iba tvár človeka bez domova. Chudobný môže sedieť vedľa nás v autobuse, pracovať s nami alebo bývať vo vedľajšom byte. Evanjelium nás pritom nepozýva len pomáhať ľuďom v núdzi, ale prehodnotiť to, podľa čoho meriame hodnotu človeka.

Ilustračné foto. Zdroj: Città Nuova

Kedy ste naposledy stretli chudobného človeka? Väčšine z nás by sa pri tejto otázke vybavil človek bez domova sediaci pred obchodom či predajca časopisu *Nota bene*. Lenže čo ak sme chudobného dnes stretli už niekoľkokrát – a vôbec sme si to nevšimli?

Dnešná chudoba býva oveľa nenápadnejšia. Môže mať podobu pracujúceho človeka, ktorý sa rozhoduje, či zaplatí nájom, alebo lieky, rodiny, ktorá obracia každé euro, alebo dôchodcu, ktorý premýšľa, ako vyžiť z dôchodku. Neupozorňuje na seba. Často sa skrýva za snahou zachovať si dôstojnosť.

Aj preto sa o tejto „skrytej chudobe“ tak ťažko hovorí. Nie preto, že by bola zriedkavá, ale preto, že nezodpovedá predstave, ktorú si s chudobou spájame. Riaditeľ organizácie Depaul Slovensko Jozef Kákoš upozorňuje, že približne 80 percent ľudí bez domova zostáva pre verejnosť „neviditeľných“. Nesedia na lavičke s fľašou v ruke. Môžu bývať vo vedľajšom vchode alebo sedieť vedľa nás v autobuse – a my vôbec nevnímame, v akej situácii sa nachádzajú.

Pápež František tento jav nazval „kultúrou vyraďovania“. Nemal pritom na mysli iba ekonomický systém. Poukazoval na spoločnosť, ktorá si postupne zvyká prehliadať ľudí, ktorí neprinášajú výkon, úspech ani zisk. Niektorí sa ocitnú na hrane prestratu práce, choroby či vysoký vek. Iní jednoducho preto, že ich prestaneme vidieť.

Čo hovoria dáta

Podľa údajov Eurostatu je rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia ohrozená v súčasnosti približne pätina obyvateľov Slovenska. A v prípade jednorodičov je to dokonca polovica – historicky najvyšší podiel od začiatku meraní.

Za týmto číslom sa však neskrývajú iba ľudia bez práce. Sú medzi nimi zamestnanci s nízkymi príjmami, samoživitelia, viacdietné rodiny, seniori, ale aj mladí ľudia, ktorí si napriek pravidelnému príjmu nemôžu dovoliť vlastné bývanie.

Čoraz častejšie sa preto hovorí o fenoméne pracujúcej chudoby. Zamestnanie už totiž nie je automaticky zárukou finančnej istoty. Stačí dlhšia práceneschopnosť, zvýšenie nájomného alebo nečakaný výdavok a rodinný rozpočet sa môže dostať do vážnych problémov.

Chudobu preto nemožno chápať len ako ekonomický problém. Rozhoduje aj o tom, či sa človek cíti súčasťou spoločnosti, alebo sa ocitne na jej okraji. Možno práve v tom spočíva najväčšie riziko dnešnej

chudoby. Nie je ním iba nedostatok peňazí. Je ním strata viditeľnosti.

Obrátená perspektíva

Nie je náhoda, že téma chudoby patrí k tým, ku ktorým sa pápeži opakovane vracajú. Nejde pritom len o výzvu pomáhať ľuďom v núdzi. V jadre ich posolstva stojí oveľa radikálnejšia myšlienka – spôsob, akým sa správame k najzraniteľnejším, vypovedá o tom, akou spoločnosťou sa stávame.

Pápež Lev XIV. vo svojej apoštolskej exhortácii *Dilexi te* pripomína, že „Boh prejavuje chudobným osobitnú lásku“ a že Cirkev, „ak chce patriť Kristovi, musí byť Cirkvou blahoslavenstiev, Cirkvou, ktorá robí miesto maličkým a kráča chudobná s chudobnými, miestom, kde majú chudobní výsadné postavenie“.

V niektorých kresťanských spoločenstvách, dodáva Lev XIV., „úplne chýba záväzok voči najviac znevýhodneným“. Medzi vierou a chudobnými existuje podľa neho nerozlučiteľné puto. Ak toto puto chýba, viera sa môže stať pohodlnou, no prestane byť vierou, ktorá premieňa náš život i pohľad na človeka.

Levove slová nás zároveň nútia položiť si nepríjemné otázky. Podľa čoho meriame hodnotu človeka? Čo považujeme za úspech? A koho si všímame iba dovtedy, kým je zdravý, výkonný a užitočný?

Práve proti takémuto uvažovaniu vystupuje Lev XIV., keď odmieta predstavu, že chudoba je predovšetkým dôsledkom osobného zlyhania. V dokumente *Dilexi te* píše, že chudobní „tu nie sú náhodou ani vinou slepého a krutého osudu“ a vo väčšine prípadov chudoba nie je ich voľbou. Ide o pohľad, ktorý sa stavia proti logike, podľa ktorej je úspech odmenou za zásluhy a neúspech dôsledkom nedostatočnej snahy.

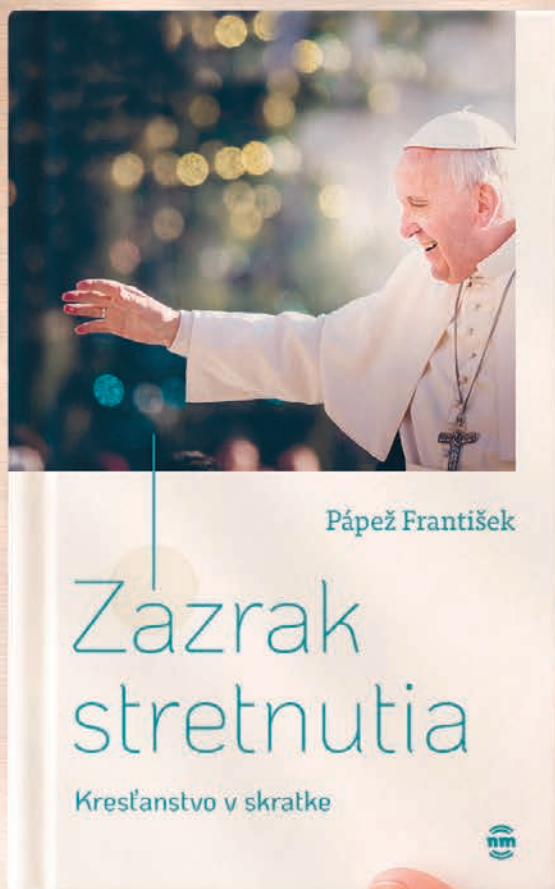
Podobnú skúsenosť potvrdzuje aj Jozef Kákoš. Za jeden z najväčších mýtov o ľuďoch bez domova považuje presvedčenie, že si za svoju situáciu môžu sami. „Verte, nikto si svoj život takto nepredstavoval. Chceli by byť šťastní, zdraví, cítiť bezpečie a mať miesto, kam sa môžu vrátiť,“ hovorí. Ľudia sa podľa neho na ulici ocitajú najmä v dôsledku nepriaznivých životných okolností a chýbajúcej siete pomoci.

Ak teda chudoba nie je len zlyhaním jednotlivca, nestačí ani individuálna dobročinnosť. Práve týmto smerom posúva debatu pápež František. V jednom z posolstiev k Svetovému dňu chudobných pripomína, že „starať sa o chudobných znamená viac než len naráchlo podať pomocnú ruku; znamená obnovovať

NOVINKA

Stretnutie, ktoré mení pohľad na svet

Čo zostáva v jadre kresťanstva, keď odložíme všetko nepodstatné? Pápež František nás vracia k tomu najjednoduchšiemu – k stretnutiu s Kristom, ktoré premieňa náš pohľad na seba, druhých aj svet. Predslov napísal apoštolský nuncius na Slovensku Mons. Nicola Girasoli.

obchod.nm.sk
0911 178 276